

bos druipt van de regen. Overdag zoeken wij een zonneplekje op en vinden zo nog wat warmte. 's Nachts regent het weer. Onze toestand gaat snel achteruit. Ik durf geen beeld te schetsen, hoe wij er uitzagen, het tart elke beschrijving.

2 mei. . . . wordt ons 's ochtends aangezegd, dat er een auto is. We worden opgeladen, maar onze hoop om nu naar een hospitaal gebracht te worden is wederom ijdel gebleken. Men brengt ons naar het volgende *jungle*-kamp, Brankasi (km 208). In de *alang-alang* wildernis met wat struikopslag en enkele hoge oerbomen is een klein gebied opengebrand. Daarop worden wij neergelegd in de schaduw van een hoge boom. Wij zijn met ons twaalfen. Tien lege Japententen staan op korte afstand, maar we mogen er niet in. Eten krijgen wij niet. Het is alles een grote tragedie die zich daar afspeelt. Ik ben zelf nog het meest fit. Ik probeer bij de keuken te komen. Tot ons geluk staat daar een Hollander in. Hij helpt ons, geeft ons wat rijst en wat groentewater in een emmer, meer kan hij ook niet missen.

3 mei. De volgende morgen arriveert een Engelse *party*. Ik vraag of er een dokter bij is, die ons kan helpen. De dokter kan verder niets doen, er zijn geen medicijnen. Die ochtend komen er vrachtauto's, beladen met rijstbalen, voorbij. Daarop kunnen wij meerijden. Met moeite slepen wij ons naar de weg en klimmen op de auto's, die dadelijk weer door moeten rijden. Een van ons is niet vlug genoeg, of hij is reeds te veel verzwakt?

Wij rijden door, het terrein is zeer geaccidenteerd en de weg gaat langs hoge kalksteengebergten en door diepe ravijnen. Tegen enen komen we te Takanun (km 218) aan, daar vinden wij onze eigen *party* terug. Wij danken God dat wij weer bij hen en onze eigen doktoren terug zijn.

Het blijkt dat wij allen veertien dagen te vroeg te Takanun zijn aangekomen. Tenten en barakken zijn er nog slechts in zeer gering aantal voor ons beschikbaar. Hierin worden de zieken ondergebracht.

Als we er aankomen, bevinden er zich reeds een vrij groot aantal Engelsen en Australiërs. Zij zijn er reeds vanaf vorig jaar oktober. Hun gezondheidstoestand laat veel te wensen over. Buikklasten en malaria sleepten reeds velen van hen ten grave. De kleding is zeer schamel, velen van hen zijn nog slechts in lompen gehuld. Zij zitten onder de luizen, die zij spoedig aan ons overdoen. Het wordt nat en koud.

Eind mei komen de regens door.'

De schrijver van dit verslag had geluk gehad: hij had een deel van het traject in een vrachtauto kunnen afleggen. Dat kwam, schijnt het, niet vaak voor. Vele krijgsgevangenen die het voor hen bepaalde eindpunt met geen mogelijkheid konden halen, bleven in een van de kampen, waar overnacht was, achter maar behoorden daar niet tot de officiële kampsterkte en kregen dan veelal geen rantsoenen. Op die lange nachtelijke marsen, waar het leek alsof de voeten door de zuigende modder werden vastgehouden, was het meedragen van de bagage velen te zwaar; soms